

Okres wielkanocny w tradycji prawosławnej

Zapowiedzią zbliżającego się okresu przedwielkanocnego jest tydzień Seropostny, zwany Maślanym. Nasi słowiańscy przodkowie akcentowali tym świętem budzenie się przyrody z zimowego snu i początek prac polowych, wyrażali nadzieje na urodzajny i dostatni rok, dlatego tydzień ten stoi pod znakiem obfitego jadła. W czasie Tygodnia Seropostnego nie spożywano już mięsa. Głównym poczęstunkiem były i są bliny, czyli danie przypominające naleśniki. Tydzień Maślany obchodzony jest siedem tygodni przed Paschą. Jego kolejne dni niosą ze sobą specyficzne zwyczaje i mają określony sens. Tydzień ten wypełniały wesole zabawy, śpiewy, radosne spotkania. Młodzi i starzy oddawali się biesiadom, gościli swoich krewnych, byli zapraszani w gościnę do nich. Dzieci robili słomianą kukłę zwaną Maślenicą, która pod koniec tygodnia była palona w wielkim ognisku na znak pożegnania zimy. Tydzień Maślany wieńczyła Niedziela przebaczenia Win, zwana w kalendarzu prawosławnym Niedzielą Seropostną. Poprzedzała ona Wielki Post, rozpoczynający się w poniedziałek. Dlatego ludzie dążyli do oczyszczenia się z wszelkich przewinień i prosili siebie nawzajem o wybaczenie i zapomnienie wyrządzonych krzywd. Towarzyszyły temu pokłony i pocałunki. Był to dzień oczyszczenia i przygotowania się do okresu postnego. Poza tym odwiedzano cmentarze: ludzie prosili zmarłych o wybaczenie win i pozostawiali bliny na ich grobach. W cerkwi odprawiano tego dnia specjalne nabożeństwo. Tydzień Seropostny odpowiada w dużym stopniu końcowemu okresowi europejskiego karnawału, a słowiańskie zwyczaje nie uległy praktycznie zmianie przez kilka ostatnich stuleci.

W czasie Wielkiego Postu Kościół Prawosławny przygotowuje się do godnego przywitania Święta Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa, wspomina Jego ostatnie dni na ziemi i cierpienia na Krzyżu. W cerkwiach odprawiane są nabożeństwa, wyznawcy prawosławia powstrzymują się od spożywania mleka, masła i mięsa, odbywają się skupienia modlitewne wiernych. W Niedzielę Palmową odbywa się w cerkwiach poświęcenie gałązek wierzbowych w czasie nocnego nabożeństwa. Następnego dnia rozpoczyna się Tydzień Męki Pańskiej, zwany też Wielkim Tygodniem. Jest to szczególnie okres roku liturgicznego, dlatego nie czci się pamięci żadnych świętych, nie wspomina zmarłych, nie śpiewa się podniosłych pieśni, nie udziela się ślubów. Obowiązuje ścisły post. W czasie nabożeństw wspomina się ostatnie dni pobytu Chrystusa na Ziemi, Ostatnią Wieczerzę, ukrzyżowanie Zbawiciela. Wierni przystępują do spowiedzi, intensywnie się modlą i starają się zmienić na lepsze swoje życie. W Wielką Sobotę pod koniec jutrzni następuje procesja z całunem dookoła cerkwi. W czasie nocnego nabożeństwa odbywa się poświęcenie pokarmów. Są to między innymi pisanki, baby wielkanocne i pascha, czyli ukształtowany w ściętą piramidę sernik wielkanocny, ozdobiony migdałami, rodzynkami i innymi bakaliami.

Święto Paschy, czyli Zmartwychwstania Jezusa Chrystusa jest najważniejszym i najbardziej radosnym okresem kalendarza liturgicznego. Inauguruje go nocne nabożeństwo cerkwi przyozdobionej kwiatami, białymi szatami, światłami. O północy rozpoczyna się uroczysta jutrznia paschalna. Wierni śpiewają pieśni wielkanocne i biorą udział w procesji dookoła cerkwi. Procesji towarzyszy bicie dzwonów, blask lampionów i dym kadzideł. Jest to wyjście na spotkanie zmartwychwstałego Zbawiciela, symbolizuje wejście do wieczności. Kapłani zwracają się do wiernych słowami: „Chrystus Zmartwychwstał!”, na co ci odpowiadają: „Naprawdę zmartwychwstał!”. Jeśli nabożeństwo odprawiane jest przez kilku duchownych, to Ewangelia czytana jest w kilku językach. W trakcie czytania Słowa Bożego ma miejsce pasaż, czyli uderzenie jeden raz we wszystkie dzwony, począwszy od najmniejszego. Nabożeństwo paschalne składa się z kilku części.

W okresie Wielkanocnym wyznawcy prawosławia zasiadają do paschalnego stołu. Poza pisankami, babami wielkanocnymi, paschy czy greckim ciastem paschalnym, podaje się galaretkę mięsna, gotowaną wieprzowinę, czy gęś lub kaczkę z jabłkami. Pradawny obyczaj

nakazuje obdarować się paschalnymi jajkami, które symbolizują rodzenie się nowego życia i zmartwychwstanie.

W czasie Tygodnia Paschalnego, zwanego Jasnym Tygodniem, ludzie udają się na groby swoich bliskich, aby podzielić się z nimi radosną nowiną o Zmartwychwstaniu Chrystusa. Dzień ten nazywany jest Radonicą. Wyznawcy prawosławia wspominają zmarłych członków rodziny, zapalają świece i modlą się o życie wieczne.

Pascha jest świętem ruchomym i wypada między 22 marca a 25 kwietnia. Cerkiew Prawosławna obchodzi to święto według kalendarza juliańskiego, zwanego kalendarzem starego stylu. Dzięki opuszczeniu dni przestępnych w określonych latach, wyeliminowano występującą w kalendarzu juliańskim kilkunastominutową różnicę między rokiem słonecznym zwrotnikowym, która na przestrzeni wieków urosła do 13 dni. Dlatego prawosławna Pascha nie jest obchodzona w tym samym czasie co katolicka Wielkanoc. W najbliższych latach - według kalendarza starego stylu – święta będą obchodzone w następujących terminach:

2005 r. - 18.04 (01.05),
2006 r. - 10.04 (23.04),
2007 r. - 26.03 (08.04).

Opracowała: Tamara Fiedoruk